

Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı 2019

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

İklim Haber Hakkında

İklim Haber, iklim bilimi, iklim politikaları ve iklim ekonomisi hakkında en güncel gelişmeleri paylaşan bir haber sitesidir. İklim Haber, tarafsız ve veri odaklı haberler yayınlar. Bu şekilde, iklim değişikliğini, bilimsel, ekonomik ve politik boyutları ile ele almaya odaklanarak, doğru ve tarafsız bilgiyi yaygınlaştırmayı amaçlar.

İklim Haber, EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti. tarafından kurulmuş kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Türkiye'de bilimsel temellerde yürütülen iklim değişikliğini tartışmalarına katkı sunmak amacıyla kurulmuştur.

iklimhaber.org

KONDA Araştırma Hakkında

KONDA bir araştırma ve danışmanlık şirketi olarak en temelde bilgi üreten ve bu bilgiyi ihtiyaca yönelik olarak yorumlarıyla anlamlandıran bir kuruluştur.

Tarhan Erdem'in 1986 yılında kurduğu KONDA Araştırma ve Danışmanlık Şirketi 31 yıldır araştırmalar aracılığıyla Türkiye toplumunu anlamaya, anlatmaya ve böylece anlaşılır kılmaya çalışıyor.

Toplumun değişen dinamiklerini gözlemleyip, bu değişimlerle ilgili analizler yapıyor. Sadece var olan durumu değerlendirmekle kalmayıp toplumsal dalgaların ne yöne doğru hareket edeceğine dair öngörüler ortaya koyuyor. KONDA'nın analizleri ve öngörülerini özel veya kamu her türlü ölçekte kurumun stratejilerini belirlemede ve toplumsal bir temele oturtmasına katkı sağlıyor.

Yazarlar:

Barış Doğru (EKIOQ – İklim Haber), Bulut Bağatır (İklim Haber), Eren Pultar (KONDA Araştırma),

Temmuz 2019

GİRİŞ

“Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri” araştırmasını 2018 yılında yayımlamış, Türkiye toplumunun önemli çoğunluğu için, politik, sosyoekonomik durumlarından bağımsız olarak, iklim değişikliğinin endişe verici bir olgu olduğunu ortaya koymuştuk. İklim Haber olarak KONDA Araştırma ve Danışmanlık ile beraber yürüttüğümüz bu çalışmada, Türkiye’de her dört kişiden üçü iklim değişikliğinden endişelendiğini ifade ederken, toplumun dörtte biri bu konuda gerekli önlemlerin alınacağına hiç ihtimal vermiyordu.

İklim Haber ve KONDA Araştırma ve Danışmanlık, bu sene de derinleşen iklim krizi hakkında toplumun ne düşündüğüne dair algıyı ölçmek için bir işbirliği gerçekleştirdi. 2019 yılı için sorularımızı hazırlarken, son bir yılda iklim değişikliği konusunda yaşanan gelişmeleri ve iklim değişikliğiyle ilgili ülkemizde ve dünyada yapılan araştırmaları da göz önünde bulundurmaya çalıştık. “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” bu kapsamda, Türkiye’de iklim değişikliğinin, iklim etkilerinin, durumun aciliyetinin ve iklim eylemi alanında yapılan çabaların nasıl algılandığını ölçmeyi amaçlıyor.

İklim değişikliği konusunda geçtiğimiz yıl hem siyasal hem de toplumsal anlamda önemli gelişmeler yaşandı. Bir yandan ülkeler Paris Anlaşması’nın Kural Kitabı’nı kabul ederken, diğer yandan 1,5°C Küresel Isınma Özel Raporu, iklim krizinin giderek derinleştiğini ve atılan uluslararası, ulusal ve yerel adımların yeterli olmadığını gözler önüne serdi.

1,5°C Küresel Isınma Özel Raporu verilerinin de ortaya koyduğu gibi, iklim krizine karşı yaşamın her alanında hızlı, geniş kapsamlı ve benzeri görülmemiş değişikliklere ihtiyaç duyuluyor.

2019 yılı, dünyanın dört bir yanında “iklim eylemi” ta-

lebinin daha güçlü duyulduğu bir sene de oldu. Özellikle gençlerin ve çocukların yaptığı “iklim için okul grevi” eylemleri, Avrupa Birliği nezdinde başta olmak üzere liderler üzerindeki baskıyı arttırdı. Türkiye’de yapılan okul grevleri de her geçen gün yayılıyor ve iklim eyleminin merkezi ve yerel yönetimlerde öncelikli konulardan biri olması gerektiğine dair sesler giderek yükseliyor.

Bu gelişmeler ışığında, “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” anketi kapsamında, iklim krizi ile afetler arasındaki ilişki, iklim değişikliğine dair endişeler ile Türkiye’deki etkiler ve son olarak merkezi ve yerel yönetimin çabaları hakkındaki algılara dair sorular yöneltmeyi uygun bulduk. Bu amaçlar doğrultusunda, Türkiye’nin 29 iline bağlı 100 ilçenin 151 mahalle ve köyünde 2745 kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşülerek, altı soru yöneltildi. Verilen yanıtlar, siyasi ve toplumsal tercihler ve eğilimlere dair soruların yanıtlarıyla eşleştirildi. Her mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulandı.

Araştırma, KONDA Araştırma ve Danışmanlık’ın ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 1 Kasım 2015 Genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırladığı örnekleme yürütüldü. Türkiye’nin 18 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanan bu örnekleme, araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,7, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,3’tür.

Anket çalışması kapsamında, **European Perceptions of Climate Change 2017** adlı araştırma ile European Social Survey’in 2017 yılında 18 Avrupa ülkesinde yaptığı çalışmadan da faydalanıldı.

İklim Haber ve KONDA Araştırma

YÖNETİCİ ÖZETİ

Toplum İklim Değişikliği Konusunda Ne Düşünüyor?

Bilim insanları iklim değişikliğinin etkilerinin giderek daha da arttığını ortaya koyarken, bu yaşamın her alanını etkileyen sorunu çözmek için 11 yılını kaldığını ifade ediyor. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından yayımlanan 1,5 °C Özel Raporu, iklim krizinin etkilerini, daha fazla aşırı hava olayları, yükselen deniz seviyeleri ve Arktik deniz buzlarının erimesi ve diğer değişimler olarak şimdiden görüldüğünü gözler önüne seriyor. İklim krizini önlemek ve ortaya koyduğu tehditleri ortadan kaldırmak için toplumun her alanında hızlı, geniş kapsamlı ve benzeri görülmemiş değişiklikler gerekiyor.

İklim Haber ve KONDA’nın 2018 yılında yaptığı “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması” iklim değişikliğinin ülkemizde nasıl algılandığı, enerji konusunda yurttaşların tercihinin ne olduğu sorularına yanıt aramıştı. Bu araştırma, Türkiye toplumunun iklim değişikliğinin yaşandığı konusunda mutabık olduğunu ve ilk tercihinin güneş enerjisi olduğunu gözler önüne sermişti.

Bu araştırma üretildiğinden beri, iklim gündeminde önemli gelişmeler oldu. Bir yandan afetler ve iklim değişikliğinin verdiği hasarlar artarken, diğer yandan ise durumun aciliyeti sokaklara ve hatta bazı coğrafyalarda seçim sandıklarına yansdı. Greta Thunberg ile başlayan “İklim için Okul Grevi” hareketi ile gençler sokaklarda iklim eylemi talep ediyor. Gençler, ülkemizde

de yetişkinlerden daha hızlı ve daha somut adımlar atmaları için eylemler yapmaya başladı. Ayrıca, Avrupa Parlamentosu seçimlerinde önemli gündem maddelerinden biri haline gelen iklim değişikliği, seçim sonuçlarını etkileyen temel konulardan biri oldu.

“Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” araştırması, giderek derinleşen iklim krizinin, Türkiye’deki etkilerinin ve ülkemizde iklim değişikliğini önlemek için yapılan çabaların nasıl algılandığına odaklanıyor. İklim Haber ve KONDA Araştırma ile yürütülen bu araştırma çerçevesinde, Türkiye’nin 29 iline bağlı 100 ilçenin 151 mahalle ve köyünde 2745 kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşmelerde iklim değişikliği konusunda altı soru soruldu ve bu soruların yanıtları, diğer siyasi ve toplumsal tercihler ve eğilimlere ilişkin yanıtlarla karşılaştırıldı.

İklim Değişikliği Endişelendiriyor!

İklim değişikliği konusunda katılımcılara yöneltilen ilk soru “İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz? Ne kadar endişelisiniz?” oldu. Verilen cevaplar, Türkiye’de her 10 kişiden en az altısının iklim değişikliğinden endişelendiğini gözler önüne seriyor. Bu soruya ek olarak bu sene aynı zamanda Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerinin görülüp görülmediğine veya ne zaman görüleceğine dair bir soru da soruldu. Bu sorunun yanıtlarına göre, toplumun yarısı iklim değişikliğinin şimdi yaşandığını düşünüyor. Türkiye’de her iki kişiden biri “iklim değişikliğinin etkilerini şimdiden hissediyoruz” diyor.

Afetlerin Nedeni İklim Krizi!

“Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” araştırması, toplumun önemli bir çoğunluğunun iklim krizinin ülkemizde de yaşandığını düşündüğünü ve bundan endişelendiğini bir kez daha teyit ediyor. Buna ek olarak, araştırmada, iklim değişikliğiyle afetler arasındaki bağlantıya dair algılara da odaklanıldı. Bu kapsamda, katılımcılara iklim afetlerinin artıp artmadığı ve bu afetlerin iklim değişikliği ile ilişkili olup olmadığı konusunda ne düşündükleri de soruldu.

Türkiye toplumunun büyük çoğunluğu aynı zamanda sel ve kuraklık gibi afetlerin arttığını ve bu afetlerin nedeninin iklim krizi olduğunu düşünüyor. Toplumun yüzde 70’i iklim afetlerinin arttığını söylerken, **her 10 kişiden yedisi** “Türkiye’de son yıllarda görünen sel, fırtına, aşırı sıcaklık ve kuraklık gibi düzensiz hava olaylarında iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna da evet yanıtını veriyor.

Hükümet ve Belediyeler Gerekeni Yapmıyor!

Araştırmanın topluma endişe veren iklim krizi hakkında odaklandığı başka bir konu ise merkezi hükümetin ve yerel yönetimlerin iklim eylemlerinin nasıl değerlendirildiği idi. Bu kapsamda Türkiye’de hükümet ve yerel yönetimlerin iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösterip göstermediği soruldu.

Toplumun yüzde 55’i iklim değişikliği konusunda merkezi hükümetin hiç çaba göstermediğini düşünüyorken, sadece yüzde 16’sı gösterilen çabaları yeterli buluyor. Belediyelerin çabaları sorulduğunda da benzer bir durum ortaya çıkıyor. Her 10 kişiden yaklaşık 6’sı yaşadığı yerin yerel yönetiminin bu önemli meselede çaba göstermediğini düşünüyor.

İklim Haber ve KONDA Araştırma tarafından yapılan bu çalışma, iklim konusunun ülkemizde de yurttaşlar için kaygı verici bir konu olduğunu, giderek artan iklim afetlerinin ve diğer iklim etkilerinin, dikkat çektiğini ve toplum tarafından takip edilen bir konu haline geldiğini gösteriyor. Çalışma, toplumun, ülkemizde yerel düzeyde ve ulusal düzeyde yapılan iklim eylemlerini yeterli bulmadığını ortaya koyuyor.

İklim Değişikliğinden Endişeliyiz

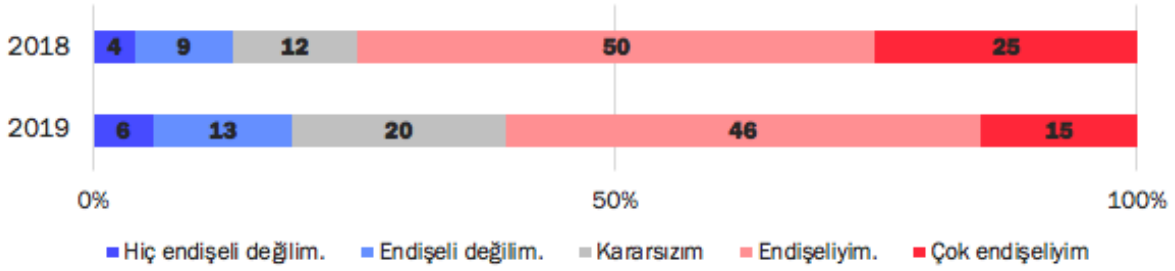
Geçen sene de sorduğumuz “İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz? Ne kadar endişelisiniz?” sorusunu bu sene de tekrarladık. Bu sene de verilen cevaplar, iklim değişikliğinin Türkiye’de her 10 kişiden en az altısının endişelendiği bir konu olduğunu gözler önüne seriyor.

Görüşülen kişilerin yüzde 15’i çok endişeli olduğunu ifade ederken, yüzde 46’sı ise endişeli olduğunu belirtiyor. Geçtiğimiz yıla göre, iklim değişikliği konusunda

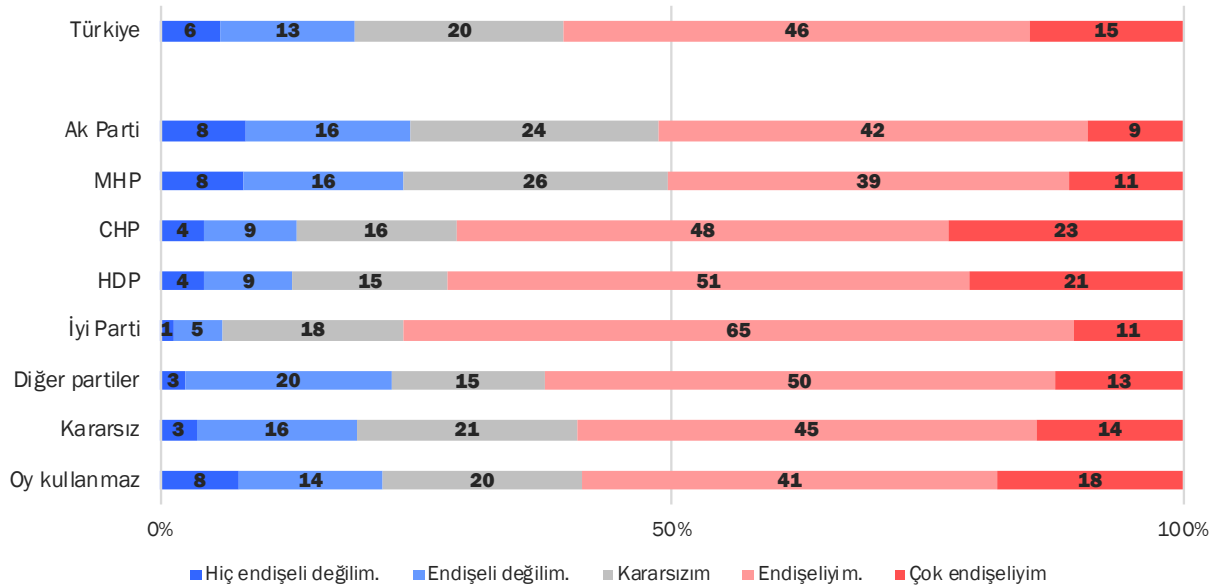
“çok endişeliyim” diyenlerin oranı azalmış olsa da, iklim değişikliğinin toplumun büyük bölümü için önemli bir kaygı alanı olmaya devam ettiğini söyleyebiliriz.

“İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz? Ne kadar endişelisiniz?” sorusu siyasi tercihlerle karşılaştırıldığında ise İyi Parti’ye oy verenlerin iklim konusunda en endişeli olanlar olduğu görülüyor. AK Parti’ye oy verenlerin yüzde 42’si endişeli, yüzde 9’u ise çok endişeli olduğunu ifade ediyor.

İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz?

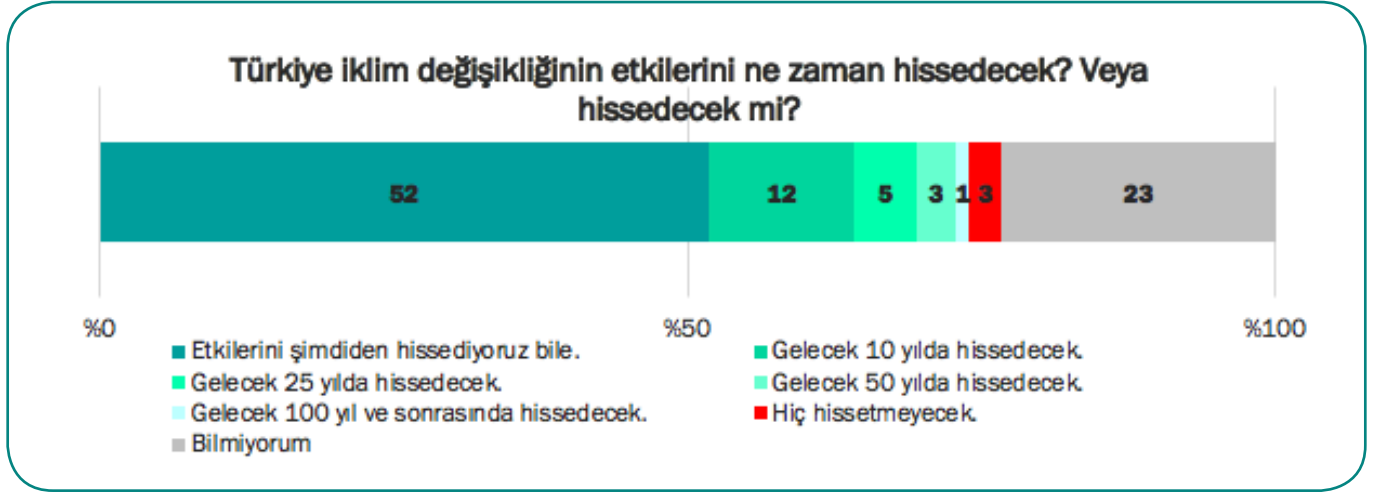
İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz?

İklim Krizi, Şimdi ve Burada!

Türkiye’de İklim Değişikliği 2019 Araştırması çerçevesinde, merak ettiğimiz konulardan biri de toplumun iklim değişikliğinin etkileri hakkındaki düşünceleriydi.

Bu amaçla katılımcılara, Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerinin ne zaman hissedileceğine dair bir soru yönelttik.

Türkiye’de her iki kişiden biri, “iklim değişikliğinin etkilerini şimdiden hissediyoruz” derken, bu soruya “gelecek 10 yılda hissedeceğiz” diyenlerin oranı yüzde 12 oldu. Toplumun sadece yüzde 3’ü etkilerin hiç hissedilmeyeceğini düşünürken, yüzde 23’ü ise “bilmiyorum” yanıtı verdi.

Bilim insanları tarafından da ifade edildiği gibi, iklim değişikliğinden en çok etkilenecek coğrafyaların birinde bulunan Türkiye’de, ulusal ve yerel düzeyde iklim değişikliğinin ne tür etkileri olduğuna dair yeterli sayıda çalışma bulunmuyor. Bu yüzden toplumun yüzde 23’ünün bu konuda fikir beyan etmemiş olması anlaşılabilir bir durum.

Bu alanda Türkiye ve coğrafyasına özel yeterli sayıda bilimsel çalışma olmamasına rağmen toplumun yarısından fazlasının günlük yaşamında iklim değişikliğinin etkilerini hissediyor olması oldukça dikkat çekici. Ayrıca, bu konuda fikri olan her 10 kişiden yedisi Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerinin şu anda yaşandığını ifade ediyor.

İklim değişikliğinden “çok endişeliyim” diyenlerin yüzde 77’si, “endişeliyim” diyenlerin ise yüzde 64’ü Türkiye’nin şu anda iklim değişikliğinden etkilendiğini düşünüyor.

Afetler Artıyor, İklim Krizi Derinleşiyor

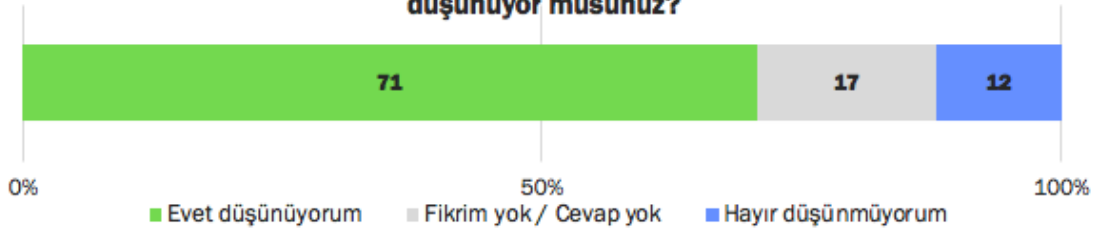
İklim değişikliği ile kuraklık, sel, orman yangınları gibi aşırı hava olayları kaynaklı afetler arasında önemli bir ilişki bulunuyor. Bilim insanları iklim değişikliğinin afetlerin sıklığını ve şiddetini artırdığını ifade ediyor.

“Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri 2018” araştırmasında afetlerin artıp artmadığı konusunda toplumun düşüncelerini sormuş, her 10 ki-

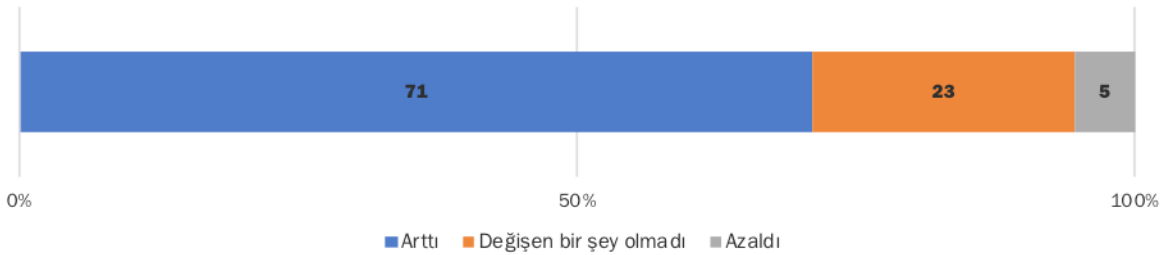
şiden yedisinin afetlerin arttığını düşündüğünü gözler önüne sermiştik.

“Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” araştırmasında da aynı soru tekrarlandı ve bunun yanı sıra bu afetler ile iklim değişikliği arasında bağlantı kurulup kurulmadığı öğrenilmeye çalışıldı. Bu kapsamda, anket katılımcılarına aşağıdaki iki soru yöneltildi.

Türkiye’de son yıllarda görünen sel, fırtına, aşırı sıcaklık ve kuraklık gibi düzensiz hava olaylarında iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor musunuz?

Son yıllarda Türkiye’de sel, fırtına, aşırı sıcaklık, kuraklık gibi düzensiz hava olayları arttı mı, azaldı mı?

Türkiye’de her 10 kişiden yedisi Türkiye’de afetlerin arttığını ve yine 10 kişiden yedisi bu afetlerde iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor.

■ Aynı şekilde, “Türkiye’de afetler arttı” diyenlerin yüzde 62’si, bu konuda iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor.

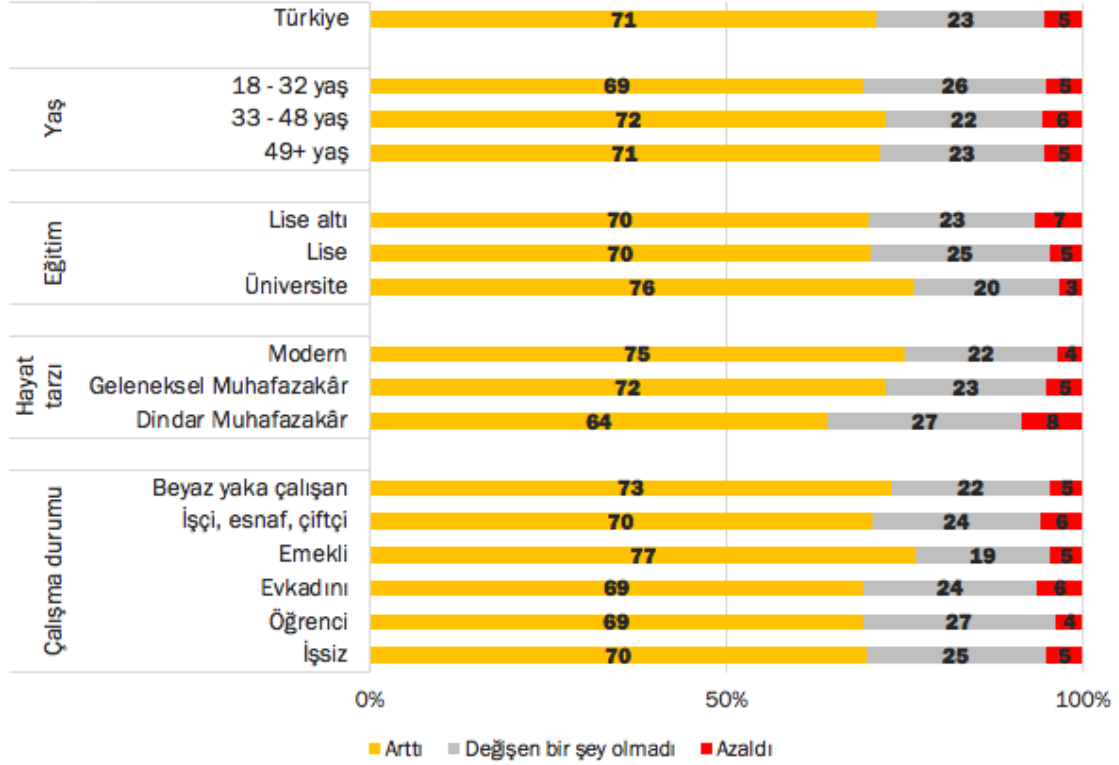
■ AK Parti’ye oy verenlerin yüzde 65’i, CHP’ye oy verenlerin yüzde 78’i Türkiye’de afetlerin arttığını düşünüyor. Bu konuda en yüksek oran ise yüzde 81 ile İyi Parti seçmenlerine ait.

■ Üniversite mezunlarının yüzde 76’sı afetlerin arttığını ifade ederken, eğitim durumu lise altı olanlarda bu oran yüzde 70.

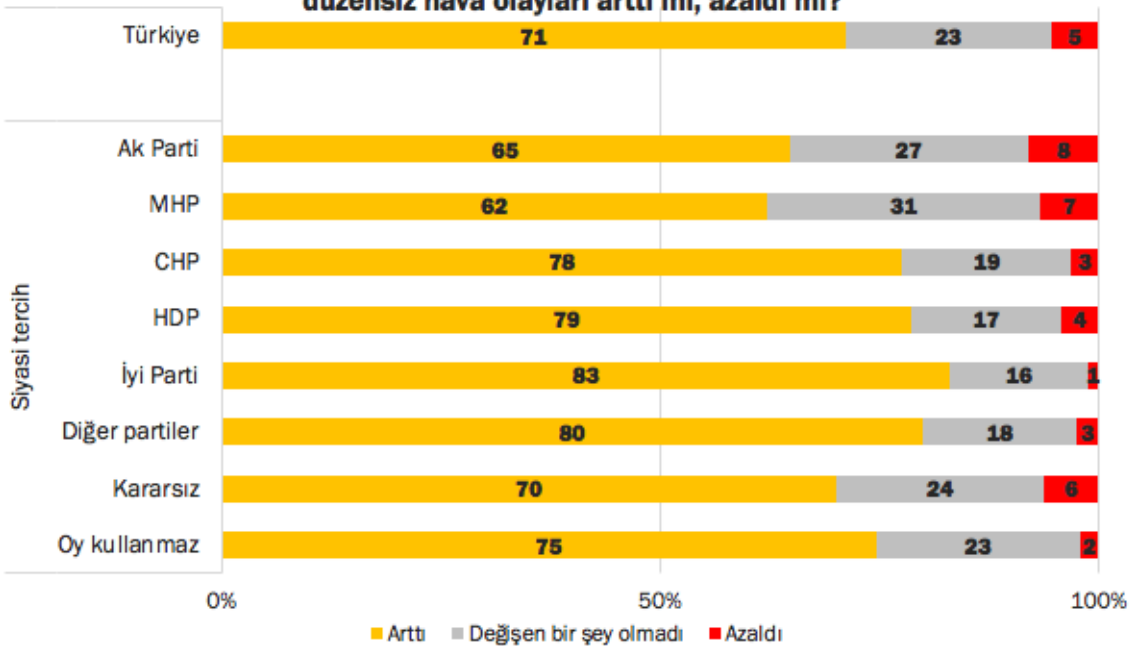
■ Hayat tarzını dindar muhafazakârlar olarak tanımlayanlar yüzde 64, geleneksel muhafazakâr olarak tanımlayanlar yüzde 72, modern olarak tanımlayanlar ise yüzde 75 oranında afetlerin arttığını düşünüyor.

Son yıllarda Türkiye'de sel, fırtına, aşırı sıcaklık, kuraklık gibi düzensiz hava olayları arttı mı, azaldı mı?

Son yıllarda Türkiye'de sel, fırtına, aşırı sıcaklık, kuraklık gibi düzensiz hava olayları arttı mı, azaldı mı?

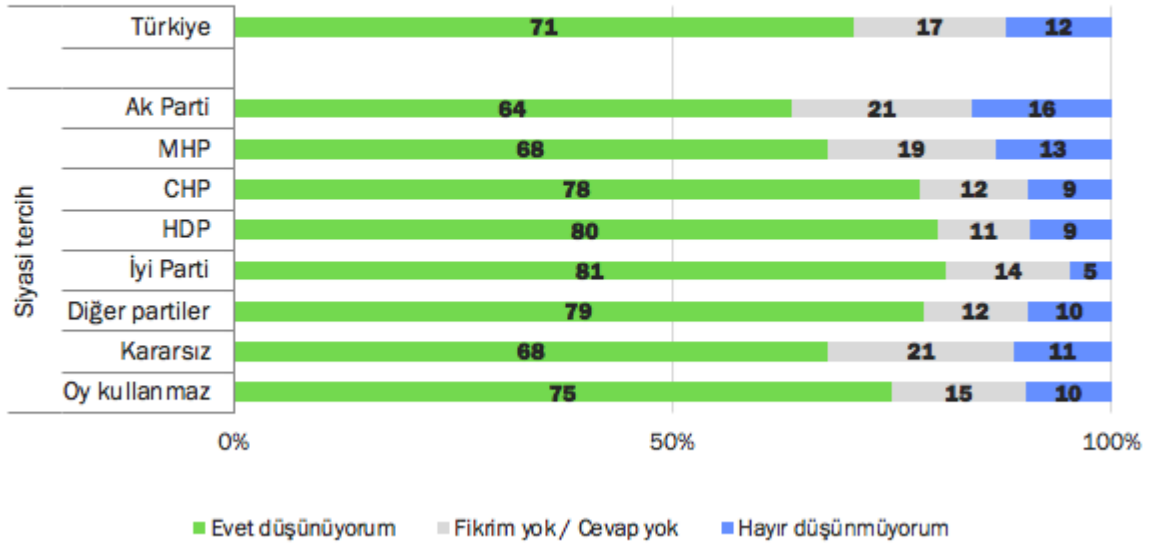

Afetlerin Nedeni İklim Krizi

Her 10 kişiden yedisi, politik ve sosyoekonomik konum ve durumdan bağımsız olarak afetlerde iklim değişikliğinin etkisi olduğunu ifade ediyor.

■ Her 10 AK Partili’den en az altısı afetler ile iklim değişikliğini bağdaştırıyor.

Türkiye’de son yıllarda düzensiz hava olaylarında iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor musunuz?

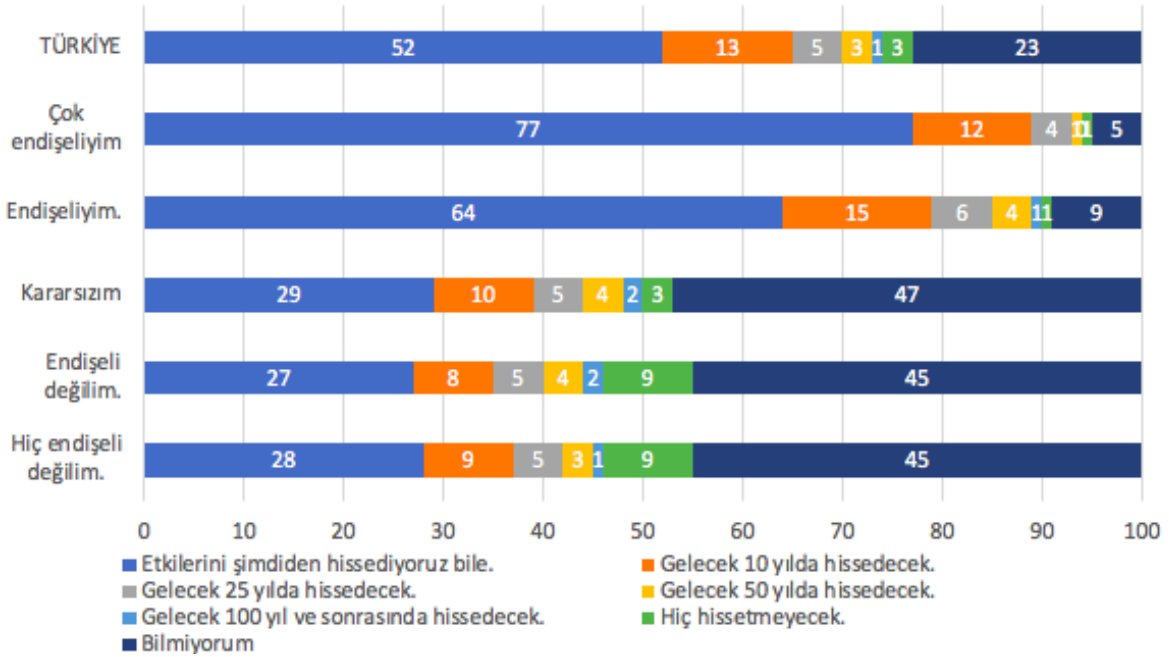
“Endişeli Değilim Çünkü ne Olduğunu Bilmiyorum”

Araştırmamız ilginç sonuçlarından biri de, “Türkiye iklim değişikliğinin etkilerini ne zaman hissedecek?” sorusuna verilen yanıtlarda ortaya çıkıyor. “Çok endişeliyim” ve “endişeliyim” yanıtı veren yurttaşların büyük bir kısmı, “etkilerini şimdiden hissediyoruz” derken, “kararsızım”, “endişeli değilim” ve “hiç endişeli değilim” diyenlerin yarısından fazlası “etkilerin ne zaman hissedileceği” soruna “bilmiyorum” şeklinde cevap veriyor. Bu sonuç, nüfusun önemli bir kısmında, iklim krizine karşı kayıtsızlığının ardında yoğun bir bilgisizlik olduğunu gösteriyor.

■ AK Parti’ye oy verenlerin 43’ü ve CHP’ye oy verenlerin yüzde 58’i iklim değişikliğinin Türkiye’de etkilerini günlük yaşamında hissettiğini belirtirken, HDP’lilerde bu oran yüzde 70’e çıkıyor, MHP’lilerde yüzde 40’a düşüyor.

■ Eğitim seviyesi, çalışma durumu, yaş ve dinsel duyarlılık farklılıkları bu konuda görüş ayrılığına sebep olmuyor. Her kategoride, toplumun büyük bir çoğunluğu iklim değişikliğinin etkilerinin şu anda yaşandığını ifade ediyor.

Türkiye iklim değişikliğinin etkilerini ne zaman hissedecek? Veya hissedecek mi?

TOPLUMSAL FAY HATLARINDAN İKLİM KRİZİ: YANGIN VAR

BEKİR AĞIRDIR / KONDA ARAŞTIRMA

Türkiye coğrafyası kadim erozyon ve kuraklaşma sorununun yanı sıra uzun bir süredir de iklim değişikliğinin sorunlarıyla karşı karşıya. Neredeyse her yoğun yağmurun felaketlere dönüşmesi, hava sıcaklıklarının bir günden diğer güne 10 derece değişmesi haberlerin baş sıralarında. Medyanın çekmedeki hazır haberlerinden birisi her mevsim değişiminde 40 yılın sıcaklığı, 60 yılın kuraklığı haberleri oldu. Demem o ki bu coğrafyanın insanları uzun süreden biri giderek artan biçimde iklim değişikliğini bizatili deneyimliyorlar.

Öte yandan son yılların inşaata yaslanan hoyrat kalkınma politikasının sonuçlarıyla yüzleşiyor bu toplum. Ölçekleri büyütmesinden garip bir övünç duyarak inşa edilen çevre yolları, hidroelektrik santralleri, havaalanları, maden sahaları ve apartman tarlalarının yol açtığı çevre sorunlarıyla iklim değişikliğinin etkileri birbirlerinin etkilerini geometrik biçimde artırıyor.

Bu coğrafyanın insanları tüm bunları yaşıyor. Nitekim araştırma, iklim değişikliğinin Türkiye’de her 10 kişiden en az altı kişinin endişelendiği bir konu olduğunu gözler önüne seriyor. Yine araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de her 10 kişiden yedisi Türkiye’de afetlerin arttığını ve yine 10 kişiden yedisi bu afetlerde iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor.

İklim değişikliğinin ve çevre sorunlarının giderek felaketlere dönüştüğü bu zaman aralığında bir yandan da toplum siyasal kutuplaşmanın katmanlarını derinleştirerek aidiyet ve inanç kutuplaşmasına, hayat tarzı kutuplaşmasına dönüştüğü bir süreçten geçiyor. Öyleyken, tüm kutuplaşmalara

karşın iklim değişikliği konusundaki tespit ve endişeler neredeyse kutuplara göre hiç değişmiyor. AK Parti’ye oy verenlerin yüzde 65’i, CHP’ye oy verenlerin yüzde 78’i Türkiye’de afetlerin arttığını düşünüyor. Üniversite mezunlarının yüzde 76’sı afetlerin arttığını ifade ederken, eğitim durumu lise altı olanlarda bu oran yüzde 70. Dindar muhafazakârlar afetlerin arttığını yüzde 64, geleneksel muhafazakârlar yüzde 72, modernler ise yüzde 75 oranında düşünüyor.

Tam da böylesi zamanlarda, krizlerin derinleştiği ve katmanlarının, boyutlarının çoğaldığı zamanlarda toplum, siyasetçilerine, akademisyenlerine, aydınlara, kanaat önderlerine bakar. Çünkü sade bireyler yaşadıkları sorunları tespit ederler ama çözümlerini, çıkış yollarını kendi yetişkin ve karar verici insanlarından beklerler. Oysa Türkiye siyasetçilerinin ve aydınlarının geleneksel tavrı toplumun değişim istemediği, demokrasi istemediği gibi safatalara sarnarak kendi pozisyonlarını değiştirmemekten ibarettir. Sorunları bizatili deneyimleyerek gören insanların bunların çözümlerini de talep etmesinden doğal bir şey olamaz. Elbette sade bireylerin kamusal politikalar konusunda bilgileri eksik olabilir ama bu çözüm, değişim istemiyorlar anlamına gelmez.

Siyasetçiler bireylerin refah talebine yaslanarak; aydınlara, akademisyenler ve sivil toplum aktörleri de yalnızca itiraz siyasetine sıkışarak toplumun önüne çözüm yolları koymanın gerekliliğini çoğu zaman ıskalyorlar. İçtenlikle sürdürülen az sayıdaki sivil toplum çabalarının ve akademik çalışmalarının etkileri ise umulan kadar olamıyor bu ortamda ne yazık ki.

İklim değişikliğinden en çok etkilenecek coğrafyaların birinde bulunan Türkiye’de, ulusal ve yerel düzeyde iklim değişikliğinin ne tür etkileri olduğuna dair yeterli sayıda bilimsel çalışmalar olmamasına rağmen, yine de toplumun yarısından fazlasının günlük yaşamında iklim değişikliğinin etkilerini hissediyor olması oldukça dikkat çekici. Ayrıca, bu konuda fikri olan her 10 kişiden yedisi Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerinin şu anda yaşandığını ifade ediyor. İklim değişikliğinden çok endişeli olanların yüzde 77’si, endişeli olanların ise yüzde 64’ü Türkiye’nin şu anda iklim değişikliğinden etkilendiğini düşünüyor.

Topluma atfedilen ve araştırma bulgularının ortaya çıkardığı gibi gerçeklikle ilişkisi olmayan algıları besleyen toplumun refah, istihdam, konut talepleri gibi kalkınmacı politikaları besleyen ihtiyaç ve talepleri de elbette gerçekliğin bir parçası. Ama mesele siyasetçilerin, aydınların, sivil toplum aktörlerinin, sade bireylerin bu ihtiyaç ve taleplerinin karşısına ne koyduklarında yatıyor.

Her 100 insanın 55’inin gelecek kaygısı yaşadığı bir süreçte yalnızca felaket haberlerine ve kıyamet diline dayalı söylem ve politikalar karşılık bulmuyor belki de. Türkiye toplumunun hangi demografik, ekonomik, sosyolojik ve kültürel kümeden olursa olsun beklentilerini ekonomik ihtiyaç ve talepleri oluşturuyor. Halbuki korkuları farklı kültürel kümelere göre farklı ve daha da ilginç duyguları da siyasi tercihlerine göre değişiyor. O nedenle beklentileri dikkate almadan korkulara ve duygulara yaslanan politikalar, eylemler, söylemler toplumun geniş kesimlerinde yeterince karşılık bulmuyor. Karşılık bulduğu sanılan bazı itirazların ise ne kadarının kutuplaşmaların ruhi ve zilmi ambargosundan besleniyor olduğunu, ne kadarının da gerçekten sorunun kendisinden kaynaklanıyor olduğunu bazen kaçırıyoruz.

Türkiye’de, sosyal, politik ve ekonomik durum ve tercihlerden bağımsız bir şekilde her 10 kişiden en

az altısının kaygılandığı bu küresel sorunun çözümü için hem hükümetlerin hem de hükümet dışı aktörlerin hızlıca, etkin çözümlerle harekete geçmesi, sera gazı emisyonlarını azaltacak önlemleri alması ve hassas kesimlerin iklim etkileri ile baş edebilmesi için gerekli olan uyum adımlarını atması gerekiyor. Türkiye’de toplum, merkezi hükümet ve yerel yönetimler arasında ayrım gözetmeden, kamunun iklim krizi hakkında çaba harcamadığını düşünüyor.

Belki de dil değiştirmek gerek: “Yangın var” çılgınlığını dilimizi bilmeyen bir yerde daha yüksekte atarak anlaşılır olmasını bekleyemeyiz. Belki de makul bir ses tonuyla ama toplumun ihtiyaç ve taleplerini, duygularını da dikkate alan yeni bir söyleme geçmemizin zamanı gelmiştir.

Beni umutlandıran, farklı birçok araştırmanın da oraya çıkardığı önemli bir bulgumuz var. Bu coğrafyanın insanları her ne kadar şimdikiye dek hak aramak konusunda tedirgin ve ikircikli oldukları için kamusal alanda garantici davranmış olsalar da üç konuda toplumda kayda değer bir enerji birikmesi var. Depremler bilimcilerin diliyle enerji biriktiren üç toplumsal fay hattı, çevre, kadın ve tüketici hakları meseleleri. Bu üç konuda toplumun bizatihi yaşadıkları nedeniyle farkındalık yükseliyor.

Yaşanılan derin değişim sarsıntısının içinden değilmeden geçiş, siyasi kutuplaşmanın ürettiği tıkmıklıktan kurtuluş, bu üç konu başta olmak üzere insan haklarından ya da daha kapsamlı biçimde söylersek “onurlu yaşam hakkından” beslenen yeni bir siyasi hareketle olacak.

Bu araştırma da dahil yürüttüğümüz tüm araştırmalarda gördüğümüz ortak bulgu, toplumun bu ihtiyacı derinden hissettiği ama bunun yolunu, yordamını da yetiştirdiği çocuklarından beklediği yönünde. Yeter ki başlangıç noktamız bu coğrafyanın geleceğine güvenmek, bu toplumun daha iyiyi yapabileceğine ve hak ettiğine inanmak olsun.

Hükümet İklim Eylemi Yapmıyor!

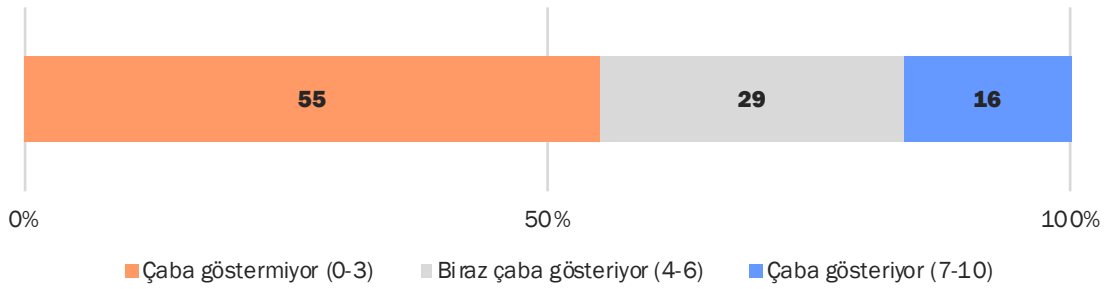
Yapılan çalışmalar ve gözlemler, iklim krizi ve bu krizin sebep olduğu toplumsal ve ekonomik hasarların, Türkiye’nin dört bir yanında hissedilmeye başladığını gösteriyor. Bu anlamda iklim krizi ile baş edebilmek için yaşamın her alanında radikal değişikliklere ihtiyaç duyuluyor.

Türkiye’de, sosyal, politik ve ekonomik durum ve tercihlerden bağımsız bir şekilde her 10 kişiden en az altısının kaygılandığı bu küresel sorunun çözümü için

hem hükümetlerin hem de hükümet dışı aktörlerin, hızlıca, etkin çözümlerle harekete geçmesi, seragazı emisyonlarını azaltacak önlemleri alması ve hassas kesimlerin iklim etkileriyle baş edebilmesi için gerekli olan uyum adımlarını atması gerekiyor.

Bu önemli küresel soruna dair Türkiye’de merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından iklim değişikliğini azaltmak için gösterilen çabaları, yani iklim eylemini değerlendirmek amacı ile katılımcılara iki soru soruldu.

Türkiye’de hükümet iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösteriyor mu?

■ Toplumun yüzde 55’i iklim değişikliği konusunda merkezi hükümetin hiç çaba göstermediğini düşünüyor. Biraz çaba gösterdiğini düşünenlerin oranı yüzde 29, “çaba gösteriyor” diyenlerin oranı ise sadece yüzde 16.

■ Her üç kişiden biri Türkiye hükümeti “kesinlikle çaba göstermiyor” diyor.

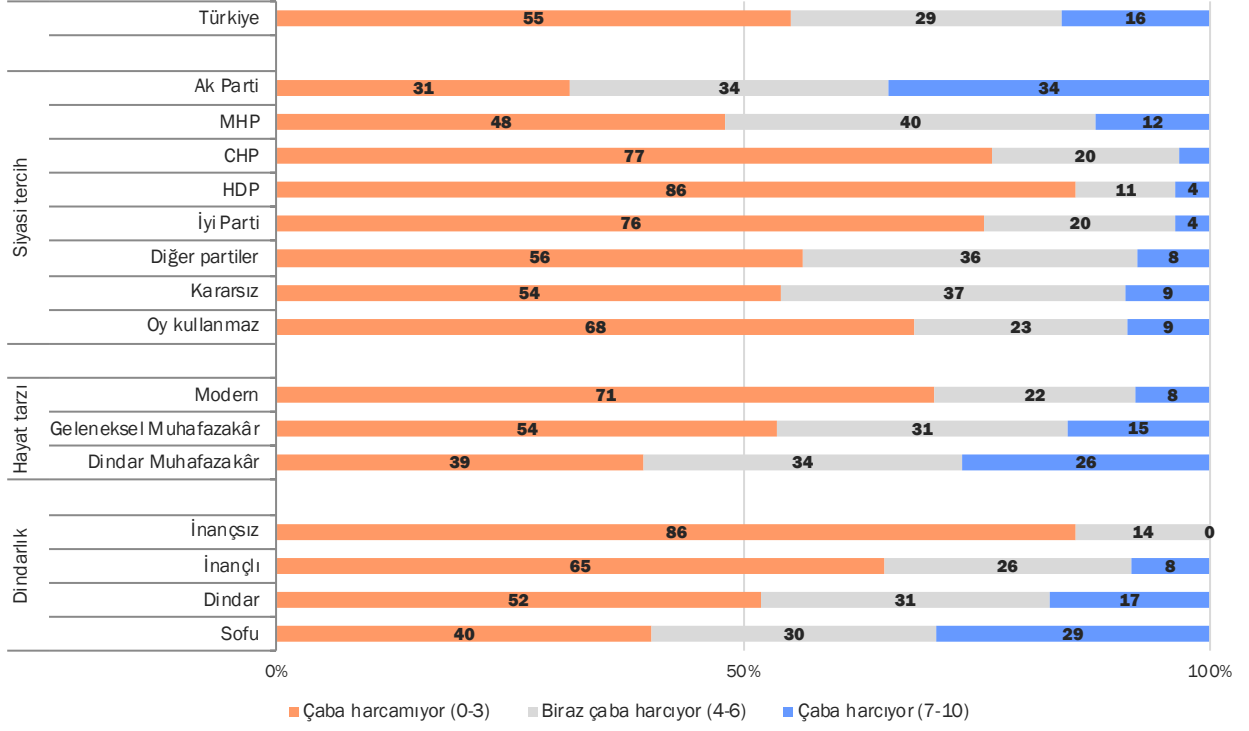
AK Parti’ye oy verenlerin yüzde 31’i, CHP’ye oy verenlerin yüzde 77’si ve HDP’ye oy verenlerin yüzde 86’sı merkezi yönetim iklim değişikliğini azaltmak için “çaba göstermiyor” diyor.

■ “Çaba gösterilmiyor” diyenlerin oranı 18-32 yaş arası gençlerde yüzde 60’a ulaşıyor.

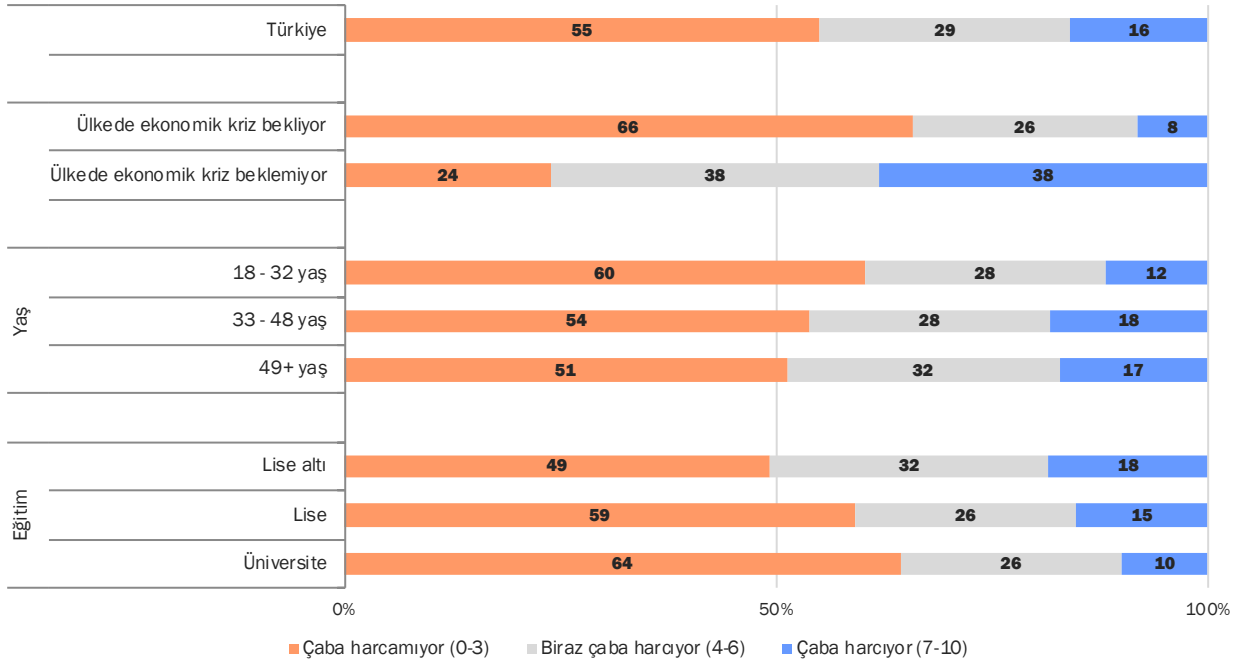

Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı 2019

Türkiye'de hükümet iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösteriyor mu?

Türkiye'de hükümet iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösteriyor mu?

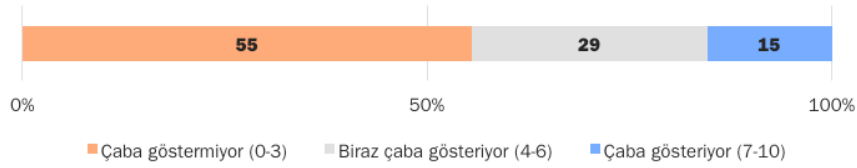

Belediyelerin Çabaları da Yetersiz!

Hükümetin yanı sıra, ankete katılanlara yaşadıkları yerlerin belediyelerinin iklim krizi konusunda yeterli çabayı gösterip göstermediklerini de sorduk. Belediyelerle ilgili soruya verilen yanıtlar da benzer sonuçlar

ortaya koyuyor. Türkiye’de toplum, merkezi hükümet ve yerel yönetimler arasında ayrım gözetmeden, kamunun iklim krizi konusunda çaba harcamadığını düşünüyor.

Yaşadığınız yerin belediyesi, iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösteriyor mu?

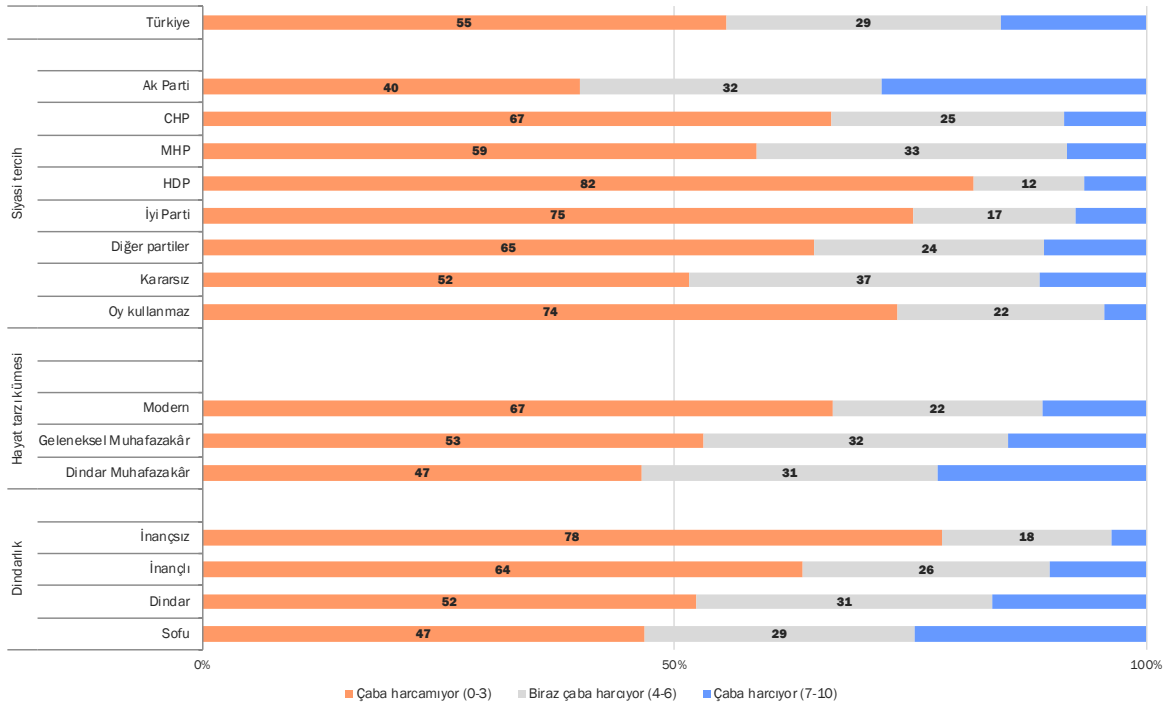
■ Hükümetin çabalarına verilen yanıtlardaki gibi, toplumun yüzde 55’i yaşadığı yerin belediyesinin iklim eylemi konusunda herhangi bir çaba göstermediğini düşünüyor. “Biraz çaba gösterdiğini” düşünenlerin oranı yüzde 29, “çaba gösteriyor” diyenlerin oranı ise sadece yüzde 15.

■ Her üç kişiden biri belediyesinin “kesinlikle çaba göstermediğini” söylüyor.

AK Parti’ye oy verenlerin yüzde 40’ı, CHP’ye oy verenlerin yüzde 67’si ve HDP’ye oy verenlerin yüzde 82’si belediyesinin iklim eylemi yapmadığını düşünüyor.

■ “Çaba gösterilmiyor” diyenlerin oranı 18-32 yaş arası gençlerde yüzde 61’e ulaşıyor.

Sizce, yaşadığınız yerin belediyesi, iklim değişikliğini azaltmak için yeterli çabayı gösteriyor mu?

Anketten Seçimlere:

YURTTAŞLAR İKLİM POLİTİKASI TALEP EDECEK Mİ?

BARIŞ DOĞRU / İKLİM HABER.ORG

KONDA Araştırma ile birlikte gerçekleştirdiğimiz “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” un sonuçlarına, neredeyse Türkiye’nin tüm büyük illerinde yerel iktidarların değişimine yol açmış bir yerel seçim depreminin ardından bakmak gerçekten enteresan. Geçtiğimiz yıl yaptığımız benzer araştırma ile büyük oranda uyumlu sonuçlar içeren “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019”, siyasi parti, sosyoekonomik konum, yaş ve cinsiyetler arasında fazla bir ayrım gözetmeksizin yine net bir biçimde, Türkiye halkının kahir ekseriyetinin çevre ve iklim değişikliği konusunda son derece endişeli olduğunu; buna karşın mevcut kurum ve yapıların bu önemli konunun çözümünde yeterli bir gayret sarf etmediğine inandıklarını açık bir şekilde ortaya koyuyor.

Geçtiğimiz sene de çıkan benzer sonuçları, “Türkiye toplumunun, yaşam biçimleri, algıları ve kültürel kodları aracılığıyla çok kesin çizgilerle birbirinden ayrıştığını, derin tarihsel önyargılara dayalı toplumsal kutuplaşmanın gitgide daha belirleyici olduğunu söylemek için sosyal bilimci olmaya gerek yok. Çarşıda, pazarda kimi çevirip sorsanız benzer bir yanıt alabilirsiniz. Peki böylesine güçlü fay hatlarının üstüne bina edilmiş bir toplumun hiç mi ortak paydası yoktur?” sorusu üzerinden değerlendirmeye çalışmıştım. Ve bu ortak paydanın önemli bir unsurunun “çevre” başlığı altında duyduğu kaygılar olduğunu ifade ederek, “Aslında hem siyasi hareket ve gruplar, hem de bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları için, sahne ve ortam hazır” ifadesini dile getirmiştım: “Modernlik ve muhafazakârlık fay hatlarında sıkışmış, diğerlerine bir türlü ulaşamayan siyasi hareket ve oluşumları düşündüğümüzde bu, önemli bir fırsat bile olabilir. Her grubu kesen ortak bir endişe ve anlam dünyası. Bulduğumuz yerden diğerine geçme, gruplar arası geçirgenliği artırma olasılığı. Bu kaygıları, giderek ar-

tan ekonomik sıkıntıları, işsizliği, toplumsal huzursuzlukları da pozitif bir çözüm önerisiyle giderebilecek, gezegenle barışık yeni bir sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının alıcısı artıyor gibi...”

2019 yerel seçimlerinin sonuçları üzerinde açıklıcası, diğer birçok faktörün yanı sıra, temel çevresel kaygıların da rol oynadığını söylemekte bence sıkıntı yok. Özellikle büyük kentlerde yaşayan yurttaşların huzursuzluklarının derinliklerinde buna dair izler bulmak mümkün. Her ne kadar hem iktidar hem de muhalefet odakları ve adayları, kampanyalarında iklim krizi konusunda açık ve belirgin ifadeler kullanmasalar da, “çevre”, “yaşanabilir kentler”, “kentsel suçlar-ihaneler” başlıkları üzerinden kent ahalisinin muhtelif huzursuzluklarının da dile gelmiş olduğunu ve seçim sonuçlarında bir etki yarattığını söyleyebiliriz.

Anket sonuçları birçok açıdan kapsamlı bir değerlendirmeye ihtiyaç duyuyor. Ancak, yurttaşların yerel ve merkezi idareden, içinde yaşadıkları ekosisteme daha duyarlı ve iklim dostu politikalar konusundaki beklentilerinin yükseldiğini ilk elden söyleyebiliriz. Özellikle yeni seçilen yerel yönetimler, şimdiden satın almış bu özlem ve iradeyi, sosyal politikalarla harmanlamayı becerebilirse başarı şansları yüksek. Tabii en önemlisi, bunların şimdiye kadar olduğunun aksine, iyi ve açık bir iletişimle, halkı her aşamada bilgilendirerek yapılması. Yerel yönetimlerin sürdürülebilirliğinin ve iklim adaletinin yolu, teknik meselelere yönelik teknokratik kararnamelemlerden çok, katılımcı bir demokrasiden geçiyor. Bunu fark eden ve kendisini buna göre yapılandıran yerel yönetimlerin, Türkiye’nin dört bir yanında iklim dostu politikalar yeşertmeleri hiç kimseyi şaşırtmamalı. Son dakika gollerine alışkın Türkiye toplumu, geriden gelmenin avantajını da kullanarak, hızlı bir sürdürülebilir kalkınma atağı yapabilir...

“İKLİM KRİZİ, TÜRKİYE’DE DE SİYASETİN GÜNDEMİ OLABİLİR!”

LEO BARASI*

Avrupa’nın dört bir yanında yaşanan sıcak hava dalgaları ve kuraklık, Kaliforniya’da kasabaların yok olmasına yol açan orman ve çalılık yangınları, Hindistan’da 50°C’yi aşan sıcaklar, Avustralya’da sıcaklık rekorlarının kırılması ve Hindistan ve Mozambik’te meydana gelen şiddetli kasırgalar. Tüm dünyada aşırı hava olayları ve bunların iklim değişikliğiyle bağlantısına dair endişelerin artması hiç de şaşırtıcı değil.

Aynı endişe Türkiye’de de yaşıyor. Türkiye’de son yıllarda iklim afetlerinde ve bunlara bağlı hasarlarda görünen artış, iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinin habercisi.

İklim Haber ve KONDA Araştırma tarafından yapılan yeni anketin sonuçlarına göre, ülke kamuoyu bu tür olaylar ve iklim değişikliği arasında bağlantı kuruyor. Halkın önemli bir kısmı (yüzde 71) Türkiye’de aşırı hava olaylarının son yıllarda arttığına inanırken, iklim değişikliğinin bu aşırılıklara kısmen de olsa yol açtığını söyleyenlerin oranı da aynı derecede yüksek.

Aynı konuyu farklı ifadelerle test eden bir diğer soruda, ankete katılanların yüzde 64’ünün Türkiye’nin iklim değişikliğinin etkilerini şimdiden hissettiği veya önümüzdeki 10 yıl içinde hissedeceğine inandıklarını görüldü. Türkiye’nin iklim değişikliğinin etkilerini en erken 25 yıl sonra hissetmeye başlayacağı veya Türkiye’nin bu etkileri asla hissetmeyeceğine inananların oranı ise sadece yüzde 7. Bu sonuçlardan anlaşılan, Türkiye’de kamuoyunun büyük kısmı artık iklim değişikliğini sadece geleceği, başkalarını ve başka yerleri tehdit eden bir unsur olarak değil kendi hayatlarını halihazırda etkileyen bir sorun olarak görüyor.

Dolayısıyla, Türkiye’de çoğunluğun bu değişikliklerden endişe duyduğunu söylemesi de şaşırtıcı değil. İklim değişikliğinden yüksek endişe veya endişe duyduğunu ifade edenlerin sayısı endişe duymayanların üç katı.

Buna rağmen, Türkiye’de hükümet veya yerel yönetimlerin iklim değişikliği konusunda yeterli çaba

gösterdiğine inanan kişi sayısı çok az. Hem hükümet hem de yerel yönetimlerin yeteri kadar çaba göstermediğini söyleyenlerin oranı yüzde 55 iken, halkın yüzde 15-16’sı yetkililerin çabalarının yeterli olduğunu ifade ediyor. Bu sorulara verilen yanıtlar kısmen ankete katılanların siyasi parti tercihini yansıtırsa da, hiçbir grupta çoğunluk hükümetin yeteri kadar çaba gösterdiğine inanmıyor. AK Parti seçmenlerinde bile hükümetin çabalarının yeterli olduğuna inananların oranı yüzde 34’te kalıyor.

Tüm bu sonuçlar birlikte ele alındığında ise, iklim değişikliğinin Türkiye’de ne kadar çabuk bir şekilde hayati önem taşıyan bir siyasi konuya dönüşebileceği görülmüyor. Halkın büyük kısmı bu konuda endişe duyuyor ve bunun ülkelerini şu anda etkilediğini ve hükümetin yeteri kadar çaba göstermediğini düşünüyor.

Tüm dünyada yaşanan da tam bu. Kısa süre önce yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde Yeşiller’in yükselişine tanık olduk. Almanya’da ise ilk defa kamuoyu yoklamalarında Yeşiller birinci parti olarak çıktı. ABD’de Donald Trump’ın karşısına çıkacak Demokrat Partili adayı belirleyecek olan seçmenler iklim değişikliğinin kendileri için en önemli sorun olduğunu belirtiyor. Birleşik Krallık’ta ise, çevre konusu artık seçmenlerin öncelik verdikleri ilk üç konudan biri olarak geçiyor.

İklim değişikliği etkilerinin yaşanmasıyla birlikte iklim değişikliği konusu birçok ülkenin siyasi ana akımına girmeye başladı ve bu anket sonuçları da aynı durumun Türkiye’de de yaşanabileceğini öne sürüyor. Türkiye’deki siyasetçilerin karar vermesi gereken nokta şu: Bu dipten gelen talebi görüp dikkate alacaklar mı yoksa, kulaklarını tıkayıp buradaki oy potansiyelini görmeyecekler mi?

*Leo Barasi, *The Climate Majority: Apathy and Action in an Age of Nationalism* yazarı